

POGAJAJ BÓH

ČAS OPIS EVANĀELSKICH SERBOŪ

6. čislo

Budyšin, junij 1978

Lětnik 28

Hrono za junij:

Kedźbujće na to, zo njeby nichto z božeje hnady wupadnył.

Hebr. 12,15

Hrono tutoho měsaca nas chutnje namolwja, hnadu nic zapěwać. Ale što je docyla hnada?

Hnada je přiwobroćenje Boha k čłowjekam bjez wšeje našeje zaslužby a dostojnosće. Boža hnada so wopokazuje we wodaću hrěchow. Boža hnada pokazuje wulku lubosć Boha k nam. Najkrasnišo so boža hnada w Jězusu Chrystusu jewi, kiž je za nas chlóstanje na so wzal. — Tak abo podobnje by so drje wotmolwilo, jeli bych so was prašal. Tute sady su wšitke prawe — a tola hišće něšto pobrachuje; mjenujcy počah k m o j e m u žiwjenju. Tohodla so prašamy: Što je hnada za mnje?

Hnada je přiwobroćenje swjateho Boha ke mni, kiž sym „chudy, hubjeny, hrěšny čłowjek“ a njemóžu před Bohom wobstać. Boža hnada so wopokazuje we wodaću mojich hrěchow, kiž njemóžu ze swojej mocu wotbyć. Z tym pokaza Bóh swoju wulku lubosć ke mni. Sym potajkim wot Boha lubowany — a to „bjez wšeje mojeje zaslužby a dostojnosće“. Bóh mje přiwza tajkeho, kajkiž sym. Před Bohom sym telko hódny, zo je za mnje Jězus Chrystus na križu wumřel. Boža hnada je za mnje dar žiwjenja, hdžež wočakowach chlóstanje smjerće.

Jeli pak Bóh mi telko dobrotow wopokazuje, potom mam ja na to hladac, zo bych w božeje hnadze wostał a ju njebych zapěl. Naše hrono nam praji, zo móžu z božeje hnady wupadnyć, tež potom, hdyž wo njej wěm a ju znaju. Što pak móže k tomu wjesć, z božeje hnady wupadnyć?

Z božeje hnady wupadnu, hdyž božu wolu nječinja a so za Bohom njeprašam. Móžno pak tež je, zo hrěšu wědomy a liču hižo při hrěšenju z božeje wodawacej hnadu. To by znjewužowanje hnady bylo! Z tym bych z božeje hnady wupadnył. A to je runje tak, kaž bych hnadu docyla zapěl.

Hrono pak njepřaji: Kedźbuj na to, zo njeby ty z božeje hnady wupadnył, ale woně nas tež na druhého pokaza. Wězo móžu so jenož potom pola druhého wo to starać, zo njeby hnadu zapěl, hdyž sam wo božeje hnadze wěm a ju přiwzam. Ale potom mam tež nadawk, na to kedźbować, zo njeby mój bliši božu hnadu zapěl. Bóh nas na blišeho pokaza — tež hdyž wo božu hnadu a jeje přiwzaće dze.

Albert

Jeničke zetkanje *Prokop Urban*

Wječorne sciny so chětro podlěšowachu a krasny lěcny dzeň so ke koncej chileše, jako před faru w Bjedrichecach zasta wóz, do kotrehož drje bě jenož jedyn koň zapřehnjeny, ale za to krasny brunačk, kaž jich mało hdy widziš. Na kózliku sedžeše młody 17lětny Matej Sołta, kotrehož bě nan z fararjom Taru posłał do Berlina.

Hodžijska cyrkej při Drježdžanskej dróze. K tomu hlej nastawk na 4. strojnje „Drobnosće z farskeho archiwa w Hodžiju“

Farar Tara wšak často do Berlina jězdžeše, takle každe stwórć lěta. To so kóždy raz w Bjedrichecach dojednaja, što z nim pojedže. Knjez farar sam konje nima a je tež njetrjeba. W Bjedrichecach je horstka burow, z kotrychž chce kóždy rad z knjezom fararjom do Berlina dojeć. To je za nich wosebita česć, a to čím wjetša wot toho časa, hdyž bě farar wotpokazał z Janom Winklerjom jěć. „Ně, njepojědu z tobu“, rjekny jemu měrnje, ale ze wšej krutosću. „Nazymu njejsy Templerowej běrny wujězdźil, byrnjež by chwile měl. Běrny běchu jej zmjerzle. Njepojědu z tobu.“

Knjez farar móžeše sej to dowolić. W Bjedrichecach běše skoro hižo tři-

ceći lět. Wón wšak njeběše žadyn tudyši, ale pochadžeše z Mužakowa. Jako wosomadwacećilětny młody farar bě tu přišoł, a nětko bě šěsćapjećdzesat lět stary. — Kóždeho z wosady znaješe. Mnohich z nich bě zwěrował, mnohich křčil a konfirměrował. Wo kóždym wšitko wědžeše, Kóždy móžeše k njemu dońć, potrjebaše-li někajkeje pomocy. Z wyšnosću husto jednaše prošo wo zniženje roboty, wo spušenje chlóstanja a jenož malo hdy bjez wuspěcha.

W Bjedrichecach bě so woženil. Tři dźeći měješe. Syn budže, da-li Bóh, jeho naslědnik. Wón je najmłodši z dźeći a je hakle sydonnaće lět stary a pilnje studuje. Jeho dźowce? Jedna ma hižo sama swoju swójbu a druha bórže staršiski dom wopuści.

Farar Handrij Tara njebě ženje bohaty. Na farje bě přeco skromne žiwjenje. Najwjetša pycha běchu knihi. Bjedrichecanski knjez farar njebě jenož duchowny, ale tež daloko a šěroko znaty filologa. Hižo na studijach w Frankfurće započa so zajimować za słowjanske řeče, slyšane přednoški so w nim tak zakorjenichu, zo swój studij wo wjele rozšěri. Wón studowaše, kaž bě sam rjekł, „słowjanšćinu“, wše słowjanske řeče, wosebje wězo swoju maćeršćinu. Wjele prašenjow jemu při tym zeschadza. Čehodla nimaju Serbja hišće sami swoju pisownu řeč? Čehodla je tu tak wjele dialektow? Skoro w kóždej wosadze so hinak řeči. Wjele wo tym přemyslowaše. Kak wjele dialektow přestudowa! Z kajkim wuspěchom? To bě jeho „Serbska přiručka“, wězo lačonsce napisana, kotraž wuřdže w Frankfurće w lěće 1610. Dalše jeho wědomostne knihi njewuńdžeču, ale dwě měješe w rukopisu přihotowane. Wón wšak njepisaše jenož wědomostne knihi, ale běše zdobom basnik. Hižo před sydonnaće lětami bě wušla jeho baseň pod napisom: Rozmołwje ječmjjenja a lena. To běše satiriska baseň, kotraž řečeše wo tym, što ma so mjez čłowjekami změnić. A na jeho bližje leži hižo přihotowana hra „Žónski špihel“, kotraž je tohorunja satiriskeho razu.

Knjeni fararka njesćerpliwje čakaše na swojeho mandželskeho. Wječer bě přihotowana, a hospoza bě wćipna na nowinki z Berlina. Wona wšak wědžeše, zo bě tam dojeł swojeho přećela Joachima Menzela wopytać, kotryž bě w Berlinje dwórski předar. Byrnjež bě nimale pjatnaće lět młodši hač Tara, so tola derje rozumještaj.

Hdyž so farar Tara tónkróc z Berlina wróci, njeměješe chwile změrom powječerjeć. Hnydom chcyše swojej žonje powědać, z kim bě so w Berlinje pola Menzela zetkał:

„Z krasnym čłowjekom, Marja! Něhdže z českeho kralowstwa, z Morawy je přišoł. Wón rěka Jan Amos Comenius. W Čechach jemu pječa Komenski rěkaju. Ty však wěš, zo w Čěskim kralowstwje so jara zlě dže wot toho časa, jako na Bělej Horje porazy kejžorske wójsko Friedricha z Pfalz, kotrehož běchu sej Čěsa za swogeho krala wuzwolili. Někly knježi w čěskim kraju Ferdinand II. To však wšitko wěš, a njetrjebam či powědać.“

Farar Tara mjeješe prawo. Wo tym wšěm jeho žona dosć derje wědžeše, přetož wón sam jej wo wšěm, štož so na swěće stawaše — mjez protestantami —, swěru powědaše.

„Tutón Komenski“, pokročowaše Tara, „je jedyn z duchownych Bratr-

skeje Jednoty a je po puću k Friedrichaj z Pfalz, něhdyšemu čěskemu kralaj, zo by jemu wotedał krasnje wumolowane rukopis někajkich profetow. Wo nich či hišće powědam. Najprjedy pak wo Komenskim, přetož sym tak wjesoly, zo móžach so z nim zetkać. Wón je hišće młody čłowjek, ale předstaj sej, Marja, hižo za čas swojich teologiskich studijow w Herbornje so rozsudži zestajeć wulki lačonsko-čěski a čěsko-lačonski słownik. To wón zawěsće dokonja! Před džesac lětami je napisał knihu, kak može so lošo wučić lačonska gramatika. A wěš, ja sym jeho čěsku mačěrčinu dočista rozumił. A wón zaso je mje rozumił, hdyž z nim serbski rěčach.“

„Njejsy jeho počezował, zo mamy telko dialektow?“ — prašeše so jeho fararka z posměwanjom. Wona znažeše najwjetšu bolosć swogeho muža, kotryž na nju mikny a měrnje wotmołwi:

„Wězo sym jeho počezował, byr-

njež wěm, zo z tym njeje pomhane. Swoju pisownu rěč dyrbymy měć a jónu ju změjemy. Ale tón Komenski, zo bych so k njemu wrócił, chce napisać wučbnicu rěčow po swojim wašnju. Budže je snadź mjenować: Janua linguarum reserata — Wotewrjene wrota do rěčow. Do nich chce zapisać na 8 000 najhuscšo wužiwaných słowow a na 1 000 najhuscšo wužiwaných sadow. Předstaj sej, Marja, kajka to wulkotna mysl. Po tajkim přikladže možeš potom wučbnicu za kóždu rěč zestajeć.“

Handrij Tara wotmołwi a potom doda: „Škoda, zo smój tak mało časa měloj wo tym rěčeć. Snano hišće raz jónu...“

Ale tole „jónu“ njebě ženje přišo. Jenož jónkróc so zetkašaj pucej serbskeho fararja a filologa Handrija Tary a pozdžišeho poslednjeho biskopa stareje Bratrskeje Jednoty, bohosłowca, filozofa, pedagoga a filologa Jana Amosa Komenskeho. Jedyn króc... To běše w léce 1626 w Berlinje.

Tuž dži a připowědaj ewangelij

10. pokročowanje

Sotra Frieda Wjelic

18. Wuznaće wosomdžesatlětnje

Z wuskosće běchmy wušli do šěrokosće. Kajka bě to radosć, hdyž so durje kapaly daloko wočinichu, zo bychy wjele zastupić móhli.

Wječor srjedy bě wot wšeho spóčatka žonam postajeny, kotřež něk njebójazliwje z wjesołymi wobličemi w dowěrje přichadźachu. Dołho njetrjaješe, a přenje žony a tež mužojo so za Chrystusa rozsudzichu. Hdyž běch někak dwě léce w Yúki, mějachmy přenju křćeńcu — pjeć mužow a wosom žonow. Lěto hać do poldra běchmy jich na křćeńcu přihotowali. Mužojo a někotre młode holcy móžachu čitać a pisać. Tuž mějachmy so z rozwučowanjom lošo. Čěšo bě ze starymi žonami. Wone drje wědźachu, što Jězus je, a běchu tež jeho móc w žiwjenju nazhonili. Wo bibliji však mało wědźachu. Jenož bojznje při pruwowanju wotmołwjachu.

Stara, luba wowka Kao bě w swójim wjeselu a njeměrje wšo zabyła, štož bě do toho z horliwosću a prócu nawuknyła. Hdyž ju farar prošeše, zo by bože džesac kaznjow prajiła, hižo při druhej tčacy wosta. Podobnje bě z wěrywuznaćom. Skónčnje so luba wowka zhraba, postany před fararjom, misionarami a předstejernymi wosady a prošeše, zo by jej sprawne słowo było dowolene. Potom z rozjasnjonym wobličom a swětlýmaj woćomaj rěčeše:

„Njemějeć mi za zło, hdyž wo tym rěču, štož sym w swojej wutrobje nazhonila. Z 18 lětami zwudowich. Z dwěmaj małymaj džěsćomaj běch sama. W swojej wulkej zrudobje pytach tróšć pola přibohow w templu. Tamni měšnicy mi porokowachu, zo sym sama wina na smjerć swogeho muža, dokelž běch přemalo woprowała. Skónčnje mi radźachu, zo bych ze swojej kreju podpisała, wšeho mjasa so wzdać. Z tym bych so pokućiła a položenje swogeho njeboh muža w kraju zemrětych wolóžila.

To sym wšitko činiła; 60 lět dołho sym swój kruty slub dźeržala. Zbožowna pak njeběch. Tuž slyšach wo Jězusu Chrystusu, našim Zbožniku. K njemu so wobročich a prajach jemu wšitko. Wot toho časa wěm, što je pokoj. Mojeje wutroby přece je, zo bychy tež druzy Jězusa poznali. Na kóncu swogeho žiwjenja chcu jenož hišće krej Jězom Chrysta chwalić.“

Tak někak běchu słowa stareje žony. Pódl njeje steješe jejna swakowa. Tež wona bě swoje žiwjenje Jězusej Chrystusej přepodała.

Wowka Kao bu 86 léta stara z tuteje časnosće wotwołana, zawostajiwši rjane swětło we wsy a we wosadze.

Z tutymi přenimi křesćanami bě wosada založena. Woni ewangelij Jězom Chrysta dale njesechu. Ja sym přeswědčena, zo najlěpši misionarajo njejsu či z nawječorných krajow, ale křesćanscy Chinjenjo sami. Kak běchu woni swěrní! Tak spominam na přiklad na wowku Wang. Wona bě hižom 80 lět sara, hdyž so za Chrystusa rozsudži. Wot toho časa stupotaše kóždzičku njedzela ze swójimi małymaj wuwjazanymi nohami 5 km daloki puć kemši. Prjedy hać so boža služba započa, nawukny pola našeje pomocnicy někotre bibliske štučki. Na tutej njedzeli mějach ja kemše dźeržeć a sedžach w přenjej lawce. Kapała bě hać na poslednje město poła. Pódl mje sedžeše wowka Wang. Sotra Lina sydaše so runje k harmoniuj, jako so mje wowka Wang mjelčo prašeše, što budže džensa předować. Na to wučahny ze swojeje dolheje, módreje jakí rólku bruneho cokora, do suchich łopjenow zawalenu. Z lubym posměwkom mi praješe: „Misionarka, ja wěm, zo wjele mocy trjebaš. Tu maš kusk cokora, tón budže či pomhać.“

Ty, luba stara wowka Wang, ty wostanješ mi njezapomnita.

Přichodnje dale

Sotra Frieda Wjelic je wotmołwila.

Naše prašenja běchu:

Kak dže čínski čłowjek smjerći napřećo, kak pohanski Chinjan a kak křesćanski?

Čłowjek našeho časa ma slabu wěru do Chrystusa a wulku bojosć před smjerću.

Zwěrnja sej Chinjenjo z chorymi wo bliskej smjerći rěčeć?

Serbja předstajachu sebi smjerć jako bětu žonu, Němcy jako kosćowc z kosu. Kajki wobraz maja Chinjenjo za smjerć?

Wy sće w swojej knize na tak hnujace wašnje wopisala mrće 18lětnje žony. Sće dalje nazhonjenja měta z mrějacyimi — z křesćanskimi a pohanskimi?

Po mojih nazhonjenjach njesměš z pohanskim Chinjanom wjele wo jeho wumrěću rěčeć. Zwjetša džěše wo zemske wěcy. Hakle po dlěšej rozmołwje móžach něšto wo božej lubosći prajić. Na podložku biblije wukładowachmy jim rad Chrystusowe wumrěće a stanjenje a rěčachmy při tym wo „wulkim ludze, kotryž ničto nje-móže přeličić, kiž so zhromadzi ze wšitkich pohanow a narodow a ludow a rěčow, kiž steja před stolom a Jehnjecom a su woblečeni běte drasty a maja palmy w swójimaj rukomaj“, kaž je pisane w Zjewjenju Jana 7,9. Na to poslučachy zwjetša z wulkej nutrnosću.

Chinjenjo so prihotuja na swoju smjerć. Najprjedy so kašć wobstara. Po tym hać su pjenjezy, kupi so drohe drjewo. Blidar přinđže do domu a wudžela kašć. Wobsdžer jemu ze spodobanjom přihladuje. Tołste hrjady so wužiwa, a 16 nošerjow je hustodosć trjeba, zo bychy hotowy kašć wunjeli. W hali za hosći potom zawodžety.

Dale ma so smjertna drasta wobstarać. Najlěpša dyrbi być. Pjeć abo šěsć woblekow ma so mortwemu sobu dać. Krawc přinđže do domu a zešije, štož snano hišće pobrachuje.

Wažni, haj nuzni su potomnicy: syn, přichodna džowka a wnuk. Po pohrjebje maja so starać, zo by mortwy w kraju zemrětych stajnje dosć k jědži měł.

Dožiwjenje z našeho wosadneho džela w Yüki:

5 kilometrow z boka Yüki so na wsy 92lětny bur Wang na wumrče přihotuje. Wšo je derje zradowane. Wang može spokojom być. Jeho syn, wnuk, haj tež wulki wnuk su pola njeho. Kašć stej hižo lěta dolho w domje. Džed pak so boji, so smjerće jara boji. Jeho přiwuzni za njeho w templu wopruja woruch a smjertne pjenjezy (z papjery). Bojosć dale přiběra. Swojeho 70lětného syna zawoła k sebi a prosy jeho stysknje w pomoc. Ze slabym hłosom jemu kaza, zo by po „Jezusowych ludźi“ do Yüki posłał, zo bychu jemu pomhali. „Čma je wokoło mje. Žane swětlo nadźije njewidžu. Ja sym slyšał wo Jezusu, kotryž je jasnosť na našim puću. Mój syno, wołaj misionarow, zo bychu mi něšto swětla na puć dali.“

Wječor přiběža syn k nam a nas proše, zo bychmy přišli. Hnydom so podach na puć hromadže z ewangelistom, našej misionскеj pomocnicu a dalšimi křesćanami. Džed Wang bě hišće při pońnym wědomju. Nutrnje poslučaše na našu powěsć wo Jezusu. Hromadže so modlachmy. Wón wospjetowaše naše słowa. Kěrluš wo božej wěčnosti spěwachmy. Nam bě zawěrnje, kaž by wěčnost stupila do tutoho pohanskeho doma. Přiwuzni stejachu wokoło loža a so džiwachu, kak so jich nan změrowa. — Z templa běchu měšnicy přišli z bubonami a wšelkimi instrumentami, zo bychu mrějacomu ze žalostnym harowanjom puć do kraja zemrětych přihotowali. Woni dyrbjachu bórže woteńc. Někotre hodźiny pozdžišo zemrě Wangec džed. Nazajtra přińdže jeho syn k nam a powědaše nam wo wumrěću nana. Nic pak jenož to, ale wón zdobom nas proše, zo bychmy jeho přijeli do křćeńskeje wučby. Horliwy běše jako naš šuler. Kemši chodže rady ze swojimi wnukami a wulkimi wnukami. Lěto pozdžišo bu wukřćeny a při tym wobswědči wjesele, kak je z Chrystusom jasne swětlo dostał.

Harowanje při mrěću njekřesćanow je strašne. Sprawnje dyrbjú so wuznać, zo bě mi samej styskno w tych porědkich padach, zo běch přítomna.

Tak daloko něšto wo chinskich pohrjebach.

A nětko chcu wam něšto napisać wo poslednich hodźinach našich chinskich křesćanow. Něšto přez 100 křćeńnych wosadnych mějachmy. K tomu přińdžechu, kotřiž so na swjatu křćenicu přihotowachu a přečeljo našeje wosady. My běchmy kaž tajka swójba a słušachmy hromadže we wjeselu a tež w zrudobje. Tež wo bliskej smjerći jasne hromadže rěčachmy bjez kóždeje bojosće, nawopak běchu naši stari hustodosć pońni zbožnosť, bórže pola Knjeza směć być. Tež bolostne dželenje dyrbjachmy nazhonić. Młode maćerje a nanojo wumrěchu zawostajiwši swoje džěci syroty. Bóh Knjez wowoła młodych nadźije pońnych čłowjekow a džěci. Přeco pak bě Zbožnik trošć we wšej nuzy. W dowěrje na Chrystusa so naši křesćenjo na swoju smjerć přihotowachu. Bože słowo bě jich chlěb. My misionarajo wšak njemóžachmy kóždy kroć při mrějacom być, ale naš ewangelist abo naša misionaska pomocnica bě w do-

mje. Kěrluš wo božej wěčnosti spěwachmy a wjele so z mrějacom a jeho přiwuznymi modlachmy.

Často přińdžechu tež pohanscy susodža a so džiwachu pobožnemu měrej w domje. Za to jedyn přińdžek: Wudowa Chen so za Chrystusa rozsuđi a měješe w swojej swójbe wjele křiwdy Chrystusa dla znjesć. Synojo a džowki ju zacpěwachu. Mać Chen pak džěše stroštna swój puć, chodže kemši a wopytowaše křćeńsku wučbu. Někak po lěta pozdžišo ju Knjez k sebi zawoła. Hdyž swoju poslednju hodžinku přińc widžeše, nas k sebi proše. Kajke bě to zbožne mrěće! Po božej woli přińdže runje w tym času misionar Pretel k nam. Wón móžeše jej jeje poslednje žadanje dopjelnić a ju křćić. Na to swjećachmy hišće hromadže bože wotkazanje. Bórže na to je měrnje w Knjezu wusnyla. Ju smědzachmy křesćansce pochować. To nam jeje synojo dowolichu.

Při pohanskich pohrjebach nošachu papjerjanych přibohow

W Yüki běchmy sebi kruch pola kupili za swoje pohrjebnišćo, kotrež mjenowachmy „horu wěčnosti“. Hdyž z Chiny wuńdžech, wotpočowaše tam hižo wjele našich křesćanow čakajo na stawanje z mrtwych. Při přewodženjach so wjele spěwaše. Běše chorhoje z bibliskimi heslami nošachu před a za kašćom. Zawostajeni běchu bětu drastu woblečeni jako znamjo žarowanja. Žane pohanske harowanje, ale zbožny pokoj! Z wćipnosťu džěchu tež mnozy njekřesćenjo sobu hać k rowje, hdžež potom chinski farar na ewangelistiske wašnje předowaše. Wěrjacy běchu pońni wjesoleje nadźije, zo přez smjerć ke Knjezej přińdu. Husto sym widžała, zo běše tole žadanje čím wjetše, čím dale so džěń k wječoru chileše. Z pobožnej radosću džěchu knjezewemu dnjej naprećo.

Moju swěrnú přečelku a sotru misionarku Minu Zieglerec je Bóh Knjez wotwołał.

Z nej a třomi druhimi sotrami běch w lěće 1928 do Chiny wujěta. Z nej hromadže běch cuzu rěč wuknyla a tež hišće jedne lěto w Ošanje dželała. Na to so naju puće džělichu, doniž njebuch w lěće 1932 jeje su-

sodka, jako misionisku staciju w Yüki přewzach. 18 rjanych lět běchmoj sebi blisko. Posoľ chodžeše mjez Ošanom a Yüki a nošeše naju powěsće tam a sem. Hdyž pak bě někak možno, so wopytachmoj. To běše pućowanje cyleho dnja, ale tale próca so wuplać. Wokřewjenje a posylnjenje za naju běše, zo móžachmoj mjez sobu wo svojich nazhonjenjach porěčeć, w swjatym pismje hromadže čitać a so modlić.

W lěće 1948 swjećachmy z druhimi misionarimi swoje 20lětné přebywanje w Chinje a běchmy so w prowincialnym měsće Kunmingje zešli. Ze sotru Minu so wróćich domoj, ale hižo w Yüki spóznachmy, zo bě so něšto ze sotru Minu stało. Wona njemóžeše dale do Ošana pućować. Tuž wosta pola mje. Bórže dyrbjachmy ze zrudobu spóznac, zo jejna tropiska chorosc ju nam wozmje. Přewulka zrudoba za nas! Posoľjo wołachu misionarow wokoliny na pomoc. Wšo spytachmy, ale podarmo. Bóh Knjez wołaje swoje džěćo domoj do swojeho wěčneho kralestwa. Wulka radosć sotry Miny běše, zo smědžeše w Yünskich horach boži ewangelij připowědać. Puć do nich njebě jenož strašny, ale tež jara spróćniwy a napinacy. Wšě tele čeze na so bjerješe, zo by k Jezusej wołala, wšěch, kotřiž běchu zwólniwi na jeho zbožnu powěsć poslučať.

Na jejnym poslednim dnju prajach našej swěrneje pomocnicy Pu, kotraž so staraše wo płokanje w našej małej chorowni, zo Bóh Knjez nad žiwjenjom a smjerću našu sotru Minu k sebi woła. Služba sotry Miny bě Pu za Chrystusa dobyła. Wona stupi k ložu. Plakajo majkaše noze mrějaceje:

„Misionarka, tebi so džakuju, zo stej tutej noze tebe přez wysoke Singingowe hory k nam přinjesłej. Ty sy nam připowědała wumóženje přez Jezusa Chrystusa. Ja bych byla hišće w čmě, njebyštej twojej noze k nam zhubjenym přištej.“

K pohrjeběj bě hišće njekřćeny Chinjan halu pyšil z heslom, kotrež bě sebi sam zestajał:

„Wona je swoje žiwjenje dała za naše wumóženje.“

Jejny pohrjeb běše pońny zrudoby, ale tež pońny nadźije a radosće wěčneho žiwjenja. Křesćenjo a njekřesćenjo ju přewodžachu hać k měščanskim wrotam. My pak ju přewodžachmy hać do Ošana. Na wysokej horje blisko misionскеje stacije dostał swój posledni wotpočink. 16 nošerjow njeschu kašć, a wulka syła ludźi bě so zhromadžiła. Misionarajo a chinscy ewangelisća porěčachu při rowje wuchwalujo našu nadźiju wěčneho žiwjenja. Njezapomni me wostanje, kak běchmy z kašćom před Ošanskimi wrotami pozastali. Z čěłom do města hić, je zakazane. Na 20 křesćanskich žonow přistupichu w bělej drascě, so nad kašćom pochilichu a płakachu w čichej, ale nutrnje zrudobje. Zawostajiwši nowy row na „horje wěčneho žiwjenja“ nad Ošanom wróćichmy so zaso na městna, hdžež bě nas Knjez stajil. Naše džělo hišće njebě skóńčene. Ducej z pohrjeba myslach na Jezusowe słowo:

Wy maće nětko tež zrudobu, ale ja chcu was zaso widžeć,

a waša wutroba budže so wjeselić, a waše wjeselo nihtó woť was přeć njewozmjje. Jana 16,22

Lubych čitarjow Pomhaj Bóh stro-wju ze słowom:

Stož so k mjenu Knjeza woła, budže zbóžny.

Rady spominam na wulku woporni-wosć Porščanskeje wosady za Zwon-kowne misionstwo. Farar Krygar (Krüger), kotryž je mje konfirměro-waľ, bě swěrný přećel misionstwa. — Mjeztym je so wjele změnito!

Bohu pak budź džak, zo přećo hišće misionarjow won du do dalokich kra-jow do čezkeho prócowanja, njech je jich žiwjenje nětko wo wjele woló-žene porno prjedy a našemu europ-skemu na wšelke wašnje přiměrjene. Moje misionstwo nětko boží ewange-lij připowěda w Japanskej, w Tajwa-nje, w Tajlandže a w Brasilskej. Mjez nami je tu hišće wulka misionaska wosada, kotraž misionarow sće, wo-pruje a so modli, zo by bože zbóžne slowo so po wšém swěće rozšěrilo. Wo tym swědčeše jasnje misioniski swjedgeń před 14 dnjemi w našim diakonismym domje.

Waša sotra Frieda Wjelic.

Wo Arnošće Krygarju, kotrehož sotra Frieda Wjelic w svojim postro-wje naspomni, je w Serbskim biogra-fiskim słowniku tole zapisane:

Krygar, Arnošt, narodž. 18. 8. 1847 w Poršicach, zemrěť 24. 12. 1923 w Poršicach. Nabožny spisowacel, farar, posledni staw swójby Krygarjec, kiž je w běhu 200 lět Serbstwu 3 kanto-row a 6 fararjow dała, kotřiž su w Delnjej a w Hornjej Łužicy jako wědomi Serbja jara aktiwnje skutkowa-li; nan bě tež farar, najlěpši přećel Handrija Zejlerja ze studentskich lět. Krygar z 11 lětami nana zhubi, lěto po tym tež 18lětneho najstaršeho bra-tra, gymnaziasta; mać, džowka gym-nazialneho direktora Siebelisa, pře-čahny do Budyšina. Arnošt přeńdže gymnazij, studowaše w Lipsku teolo-giju, bu domjacy wučer w Durinskej; 1874 bu na Budyski Krajny wučerski seminar powołany; 1877 serbski ka-płan w Kamjencu, 1880 farar w Bu-dyšinku, tam so wožen, 1886 bu farar w Poršicach, 1914 chorosće dla za-stojnstwo zložil, we wójnje pak často w duchowniskim džěle wupomhawaše. Krygar zawostaji modlitwy za cho-rych a mrějacych, je wjele sobu džě-łal na wudospolnjenju a konkordancy serbskich ewangelskich spěwarskich před jich nowowudaćom, je slědžił za pisacělemi kěrlušow a je wo nich ru-kopis zawostajił, kiž bu z dobrym podložkom za dalše slědženje. M. Kub.

**Wšitkim budź
sprawny —
někotrym pak zjawny.**

*

**Wichor duby
wuwróca —
dubički jeno potřase**

Drobnosće z farskeho archiwa w Hodźiju

Stož džensa po Hodžijskej cyrkwi chodži pytajo, zo bě něšto zhonil ze stawiznow božeho domu, dohlada so dweju woponow, jednoho na klětce, druheho na woltarnišću. Wobaj stej jenakej a mēnitej samsnu wosobu — Hodžijskeho fararja Jana z Gabe-lenca. Na woponomaj su dwoje widly. Tutón farar pochadže ze stareje ze-mjanskeje swójby z Gabelenca, kotraž mēješe přež lětstotki w Mišnjanskim biskopstwe swoje wobsedženstwa. Na klětce je pod woponom wudypane mjeno Gabelenc. Na woltarnišću je wokolo wořona spōznać Johanne-s von Gabelenc 1505.

Wo tutym fararju wjele wjace nje-wěmy. Jenož dwójce nadeńdžemy jeho mjeno we wopismach 1505 a 1524. Na rownym kamjenju jeho prje-downika Martina Zachmanna je 1505 jako lěto zemrěća mjenowane. Mōžno wšak je, zo je Zachmann hižom do toho do wuslužby stupil. Hodži so něšto prajić wo fararju z Gabelenca, hdyž tak malo wo nim wěmy?

Ze wšej wobhladnivosću chcemy to spytać.

Spodźiwanja hódne, zo so farar z woponom a mjenom w božim domje — a to hnydom dwójce — za wšě času zapisać da! Wón drje bě sebi swojeje wažneje hódnoty wěsty. Čłowjekojo srjedžowěka su nam hustosć nje-znaći. Z noweje dobu, časom rene-sansy, wuzběhujajo so jednotliwe woso-biny. Biskop Jan ze Saalhausena (1487—1518) sam dosć, chiba pře-čara sebjeuwědomy, je wědźal, koho za Hodžijskeho fararja trjeba. Wobaj mužej staj za Hodžijsku pōzdnjogoti-sku cyrkej zamołwitať. Mišnjanski biskop, kotryž je rady twarił, mje-nuje w swojej rozprawje z lěta 1512, zo je dal Hodžijski boží dom mjenje a bóle z dna nowy natwarić.

Hodžijska cyrkej bě za biskopa a tež za sakskeho wjercha Jurija za-jimawa dla swoich stawiznow. Te-hdom so prócowachu wo swjato-prajenje Mišnjanskeho biskopa Bena. Mišo na sakske wjerchowstwo chcy-štej swjateho měć ze swojeho kraja. Swjatoprajenje Bena — tak so na-džizjachu — mōže njespokojny lud změrować a postupowacej reformaciji wobarać.

Hodžij bě wusko zwjazany z bisko-pom Benom. Jeho mać je pječa tu pohrjebana. Tuž bě wažne, što mō-žeše Hodžijski farar zapisać do pod-ložkow za swjatoprajenje Bena.

Tak dyrbeše Hodžijski boží dom wuznamny być kaž tež jeho farar. Jan ze Gabelenca je drje to w poľnej měrje byl. Nic wšak wón sam jenož. Tež twarc cyrkwy je swój wopon — samo z krónu wupyšeny — w do-skōńčnym kamjenju cyrkwy zhoto-wić dal. Před krótkim smy při wob-nowjenju božeho domu tež jeho mje-no nadešli: Wulff Hrabisch. Žadyn zemjan drje a tola swojeje hódnoty sebi wědomy čłowjek na proze no-weho časa. K. Pietsch

Přispomnjenje redakcije: Po džens-nišich rěčnych pōznačach njeby rōd z Gabelenca do swojeho wořona wi-

dly wzaľ, ale jablučinu, přetož Ga-belenc je serbske jabłońca.

Tež twarc Hodžijskeje cyrkwy Hrabisch — Hrabiš je drje serbskeho abo tola słowjanskeho pochada byl.

Ž wosadow

Rakecy: Zwjetša so ewangelscy Serbja ze wšelakich wosadow na cyrkwinskim abo kublanskim dnju zetkaja. Smy wšak zwěščili, zo hišće druhe mōžnosće zetkanja wobsteja — bjez toho, zo bychu napinanja jara wulke, puće předoľhe a naše swobod-ne dny z tym zhubjene byli.

Po tym zo před někak poľ lětom wosadni z Huski, Hodžija, Njeswaćil-dla a Rakec zhromadnu serbsku božu službu swjećachu, wopytachu njeđže-lu, 7. meje, Serbja z Hrodžišća a wo-koliny Rakečansku wosadu. Kaž přećo jědžeču cyrkwinsky předstejerjo z awtami po we wokolo Rakec ležacych wsach bydlynych wosadnych. Tak so na serbskej božej službě šwarna lič-ba kemšerjow wobdžěleše. Skupina Rakečanskeho powzawneho chóra kěrlušje přewodžeše. Rjenje běše, zo mōžachu Rakečenjo z fararjom Al-bertom zaso jónu noweho předarja zeznać. Po kemšach zeńdžechu so kemšerjo w farskej brōžni k bjesadje. Tam běchu hižo žony pod nawodom knjenje Laseroweje dosć kofeja nawa-rili a blida kryli. Běše to rjana a žiwa bjesada. Wšitcy pak keđžbliwje při-posluchachu, hdyž bratr Mertin ze Šćeńcy wo Handriju Zejlerju w za wšěch zrozumliwym wašnju powěda-še. Tak so čas čětrě miny a hosćo z Hrodžišća dyrbjachu so připoľdnju zaso domoj podać, do toho wšak Ra-kečanow lubje do Hrodžišća přepro-sychu. To drje njezabudu Rakeče-njo?

Smy džakowni za tute rjane hodži-ny. Džak wšěm, kotřiž su přišli, su pomhali — a tež darili. H.

Serbske bože služby w juniju 1978

4. 6. — 2. po Swjatej trojicy
Serbski cyrkwinski džěn we Wojerecach, 9 hodž. swjedgeńske kemše (sup. Wirth).

11. 6. — 3. po Swjatej trojicy
Budestecy: 14 hodž. kemše (sup. Wirth).

18. 6. — 4. po Swjatej trojicy
Bart: 8.30 hodž. kemše (farar Siegfried Albert-Hrodžišćanski), Budyšink: 10 hodž. kemše z božim wotkazanjom (sup. Wirth). Bukecy: 8.30 hodž. kemše z božim wotkazanjom (wosadny farar Gerat Lazar), Hrodžišćo: 10 hodž. kemše (wosadny fa-rar Siegfried Albert), Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim wotkazanjom (sup. Wirth).

2. julija — 6. po Swjatej trojicy
Budestecy: 14 hodž. kemše, Budyšin-Michalska: 9 hodž. kemše (wosadny farar Pawoł Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Ser-bow. — Wuchadza jónkróć za mēsac z li-cencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rja-duje Konwent serbskich ewangelskich du-chownych. — Hłowny zamołwity redaktor: Serbski superintendent na wust. Gerhard Wirth w Budyšinje-Trělanach. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budy-sinje (III-4-9-718)